4 genus eſt infortunij, fuiſſe felicem. Sed quod tu, inquit [a], 5 falſæ opinionis ſupplicium luis, id rebus jure imputare non poſſis. Nam ſi te hoc 6 inane nomen fortuitæ felicitatis movet, quàm plurimis maximiſque abundes, mecum reputes licet. Igitur ſi quod [b] in omni fortunæ tuæ cenſu pretioſiſſimum poſſidebas, id tibi divinitus illæſum adhuc, inviolatumque ſervatur, 7 poteris-ne meliora quæque retinens, de infortunio jure [c] cauſſari? Atqui viget incolumis, illud pretioſiſſimum generis humani decus, 8 Symmachus ſocer, &c, quod vitæ pretio [d] non ſegnis emeres, vir totus ex ſapientiâ, virtutibuſque factus, [e] ſuarum ſecurus, tuis ingemiſcit injuriis.

INTERPRETATIO.

a Philoſophia. b *inter omnia fortunæ tuæ bona.* c *accuſare calamitatem.* d *lubens.* e *nihil injuriarum ſibi timens.*

NOTÆ.

4. *Genus infortunij fuiſſe felicem.*] Non quidem re (quod enim præteriit, id non eſt ampliùs, adeoque, ceu nihilum, te non poteſt reipſa affligere) ſed cogitatione: ſicut enim memoriâ malorum præteritorum recreamur: *hæc olim meminiſſe juvabit*, Virg. quòd hâc de quadam noſtrâ poteſtate, induſtriâ, aut quadam aliâ bonâ qualitate admonemur: ſic bonorum præteritorum memoriâ affligimur, quod hâc noſtræ infirmitatis convincamur: quemadmodum enim placet potuiſſe, ſic diſplicet homini gloriæ avido non poſſe.

5. *Falſæ opinionis ſupplicium.*] Eſt quidem ſupplicium ſive pœna mentis, memoria præteritæ proſperitatis: ſiquidem, ut dictum eſt, mens hâc memoriâ affligitur: ſed ſupplicium illud falſæ opinionis eſt: cùm ex hôc oriatur, quòd mens præcipitatione & præjudicio acta falsò judicaverit præteritam illam proſperitatem conſtantis alicujus boni rationem obtinere. Quamobrem *id* ſupplicium *rebus jure imputare non poſſis*: nemo quippe errat niſi volens.

6. *Inane nomen fortuitæ felicitatis.*] Cùm metus amittendæ ejus, quæ inconſtans foret, felicitatis ſit vera miſeria, idcirco nulla reipſa eſt felicitas, niſi conſtans: quòd igitur fortuita felicitas, inſtar fortunæ, à qua oriri dicitur, ſit inconſtans, propterea hæc nihil habet *felicitatis* niſi *inane nomen.*

7. *Poteris-ne meliora retinens de infortunio jure cauſſari.*] Sed eſto, inquit Philoſophia, quæ fortuita, ſit vera felicitas: cùm maximam partem bonorum, quæ fortunæ accepta referri debere arbitraris, retineas, felix potius quàm infelix *de infortunio jure non potes cauſſari. Cauſſari*, vel ut nunc à pluribus ſcribitur, *cauſari* propriè nihil eſt aliud quàm cauſam alicujus effecti quærere aut afferre: Sic Virg. Eclog. 9. v. 56.

Cauſſando noſtros in longum ducis amores.

Quare Boëtius, qui hactenus de adverſâ fortunâ conqueſtus, ab eâ videtur tantæ inconſtantiæ cauſas quæſiviſſe, non malè nunc dicitur *cauſſari*: quamvis immeritò *cauſſetur*: ut jam Philoſophia demonſtrabit, enumerando bona meliora, quæ Boëtio ſuperſunt, nempe ſocerum, uxorem, Liberos, ipſum quoque animum.

8. *Symmachus ſocer.*] I. Philoſophia commendat Symmachum ſocerum Boëtij. Plures fuerunt Symmachi, quorum ſtemma, ſi placet, legere poteris apud Jacob. Sirmondum ad 7. lib. epiſt. Ennodij. Hic autem agitur de Symmacho, qui conſul fuit ſine collega ſub Odoacre anno Chriſti 485. quique à Theoderico rege inter alios delectus eſt judex in cauſâ Baſilij & Prætextati, qui magicarum artium accuſabantur: ut refert Caſſiodor. l. 4. var. ep. 22.

9 Vivit uxor [a] ingenio modeſta, pudicitiæ pudore præcellens, &c, ut omneis ejus dotes breviter includam, [b] patri ſimilis. Vivit, inquam, tibique tantùm, vitæ hujus exoſa, ſpiritum ſervat, quoque uno felicitatem minui tuam, vel ipſa conceſſerim, tui deſiderio lacrymis, ac dolore tabeſcit. 10 Quid dicam Liberos [c] conſulares, quorum jam, ut in id ætatis pueris, vel [d] paterni, vel [e] aviti ſpecimen elucet ingenij? 11 Cùm igitur præcipua ſit mortalibus vitæ cura retinendæ, ô te ſi tua bona cognoſcas, felicem, cui ſuppetunt etiam nunc, quæ vitâ nemo dubitat eſſe cariora! Quare ſicca jam lacrymas. Nondum eſt ad unum omneis [f] exoſa fortuna,

INTERPRETATIO.

a *Ruſticiana.* b *Symmacho.* c *qui jam conſules fuerunt.* d *Boëtij.* e *Symmachi.* f ancoras.

NOTÆ.

Hujus enim Symmachi duæ fuerunt filiæ; nempe Galla, de quâ præter Fulgentium loquitur Gregor. Magnus 4. Dial. 13. & Ruſticiana Boëtij uxor, ex quâ alter Symmachus natus eſt, Boëtij parentis collega in conſulatu, & prædicti Symmachi nepos. Neque verò præſtantiſſimus ille vir *ſuarum injuriarum ſecurus* ita erat, ut videbatur Boëtio propter eam, quâ apud Theodericum valere videbatur, gratiam & auctoritatem: inconſtans enim ille rex impiis delatorum criminationibus incitatus, Symmachum ſocerum unà cum Boëtio genero occidi juſſit, auctore Procopio l. 1. de bello Goth.

9. *Vivit uxor.*] II. Philoſophia laudat uxorem Boëtij, eam ſcilicet, quæ vocabatur Ruſticiana, Symmachi filia. Duæ quippe fuerunt alternis Boëtij uxores: prima Feſti filia, dicta Elpis; mulier doctiſſima, quæ abſque liberis deceſſit: altera filia Symmachi, vocata Ruſticiana; *ingenio modeſta; pudicitiæ pudore præcellens, uno verbo patri Symmacho ſimilis.*

10. *Quid dicam Liberos.*] III. Philoſophia celebrat Liberos Boëtij, memor cùm dignitatis, tùm etiam ingenij, quo præditi fuerunt. Meminit quidem dignitatis, quâ inſtructi fuere; nimirum conſulatûs: nam conſularis apud Latinos dicitur vir, qui aliquando conſul fuit: hos autem Boëtij *Liberos* nunc Philoſophia vocat *conſulares.* Meminit etiam ingenij, quod in his etiam pueris, tantum erat, ut in his *vel paterni* videlicet ipſius Boëtij; *vel aviti* nimirum Symmachi *ſpecimen eluceret ingenij.* Quod demum dicitur, *in id ætatis pueris*, modus eſt loquendi Tullio etiam familiaris: *ita viximus*, inquit l. 6. Epiſt. ep. 20. *& id ætatis jam ſumus, ut omnia, quæ non noſtrâ culpâ nobis accidant, fortiter ferre debeamus.*

11. *Cùm igitur, &c.*] Ex prædictis Philoſophia concludit, Boëtium adhuc eſſe felicem: quaſi dicat: cuicumque ſuppetunt ea, quæ vitâ nemo dubitat eſſe cariora, ille felix haberi poteſt: felix enim qui ſummo fruitur bono; quale eſſe videtur illud, quod eſt ipsâ vitâ carius: ſi quidem vitæ retinendæ, ut pote præſtantiſſimo bono præcipua eſt mortalibus cura. Atqui tibi Boëtio ſuppetunt ea quæ vitâ nemo dubitat eſſe cariora; ſocer videlicet, uxor, & Liberi omni virtutum genere præſtantiſſimi. Crediderim hæc verba, *ô te ſi tua bona cognoſcas*, non fuiſſe dicta ſine memoriâ iſtorum Virgilij 2. Æn. v. 458.

O fortunatos nimium, ſua ſi bona norint,
Agricolas!

23 Alius prole lætatus, filij, filiæ-ve [a] delictis mœstus illacrymat. Iccirco nemo facilè cum fortunæ suæ conditione concordat, inest enim singulis, quod inexpertus ignoret, expertus exhorreat: Adde quòd felicissimi cujusque delicatissimus sensus est, &, nisi 24 ad [b] nutum cuncta
5. 25 suppetant, 26 [c] omnis adversitatis insolens, minimis quibusque prosternitur, [d] adeo perexigua sunt, quæ fortunatissimis beatitudinis summam detrahunt.

INTERPRETATIO.

a *vitiis.* b *ad arbitrium omnia adsint.* c *nulli adversitati assuetus.* d *usque adeo*] *parva.*

NOTÆ.

felicitas hæc sæpius orbitate turbatur: *orbus liberis, alieno censum nutrit heredi:* Seneca in Hippolyto v. 1148.

O triste fractis orbitas annis malum!

Heres ab *hero* dictus, quasi is sit bonorum dominus, apud Jurisperitos duplicis est generis; nempe suus, & externus. *Sui Heredes*, ut dicitur Instit. l. 2. tit. 19. §. 2. *ideo appellantur quia domestici heredes sunt & vivo quoque patre quodammodo domini existimantur, veluti filius, filia, nepos, neptis ve ex filio, & deinceps cæteri liberi.* Extranei verò, qui hîc vocantur *alieni* heredes *dicuntur cæteri*, ait Vinnius, *qui non sunt sui & domestici.* At quantum homo se suosque amans *suis* heredibus lætatur, tantumdem de *extraneis* sive *alienis* afflictatur. Ecclesiastæ 4. *considerans reperi & aliam vanitatem sub sole. Vnus est & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis, nec recogitat dicens: cui laboro & fraudo animam meam bonis: in hôc quoque vanitas est & afflictio pessima.*

23. *Alius prole lætatus.*] Quintum exemplum est de eo qui prole natâ lætatur. Quòd homo ad Dei imaginem conditus æternitatem appetat, quodque hanc in terris assequi non valeat, hinc fit ut parens uterque ortâ prole, veluti magnâ sui parte sibi olim successurâ lætetur: Joan. 16. *mulier non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* At quantâ lætitiâ parentes perfunduntur natis liberis iisdemque virtutem colentibus, tantâ iidem afficiuntur tristitiâ, si hos liberos viderint vitiis indulgere: parens *filij filiæve delictis mœstus illacrymat:* ut nunc dicitur: Proverb. 10. *filius sapiens lætificat patrem: filius verò stultus mœstitia est matris suæ.* Nimirum quòd liberi videantur sanior perenniorque parentum pars, hos parentes optant semetipsis meliores.

24. *Ad nutum.*] *Ad voluntatem.* Nutus à *nuendo* sive *movendo* dictus propriè motum corporis significat: sic movendo caput oculôs-ve dicimur *annuere* & *abnuere* vel *renuere.* Quoniam verò ille corporis nostri motus nostram voluntatem consuevit indicare; hinc factum est, ut, signo pro re significatâ accepto, nutus non modò humanam, sed divinam quoque voluntatem significaverit: ex quo etiam *numen* ipsam Dei voluntatem notat, ut apud Virg. 11. Æn. v. 336.

—— *Numine Divûm*
In flammas & in arma feror.

Et versu 777.

—— *Non hæc sine numine Divûm*
Eveniunt.

25. *Suppetant.*] *Adsint:* quia enim quod petitur, id sæpius impetratur, usus obtinuit, ut *suppetere* idem sit quod *adesse*, quasi petendo impetratum Hinc *suppetia*, quas sibi suppetere rebus adversis periclitantes expetunt.

26. *Omnis adversitatis insolens.*] *Nulli adversitati assuetus. Insolens* enim quasi *non solens:* solens autem is dicitur, qui id, in quo totus est, facit; quasi in *solo* unoque hôc negotio versatus: quare *insolens adversitatis* is est, qui adversitati

27 Quàm multos esse [a] conjectas, qui sese [b] cœlo proximos arbitrentur, si de fortunæ tuæ reliquiis pars eis minima contingat? Hic ipse locus, quem tu exsilium vocas, incolentibus patria est. Adeo nihil est miserum, nisi cùm putes [c]: contraque 28 beata [d] sors omnis est æqua-
5. nimitate tolerantis. Quis est ille tam felix, qui cùm 29 [e] dederit impatientiæ manus, 30 statum suum mutare non optet? 31 Quàm multis amaritudinibus humanæ felicitatis dulcedo respersa est! quæ si etiam fruenti jucunda esse videatur, tamen, quò minùs, cùm velit, abeat, retineri non possit.

INTERPRETATIO.

a *non dubitas.* b *beatos.* c aliquid in eo esse miseriæ. d *felix qualibet conditio, si æquo animo ferûtur.* e *putaverit impatibilem.*

NOTÆ.

non est assuefactus. Atque hic, ut nunc additur, *minimis quibusque prosternitur* adversitatibus; quòd mens ejus his motibus non assueta, minimo turbetur: ut enim *ab assuetis non fit*, sic *ab insuetis fit passio:* quemadmodum loquuntur Philosophi: usque adeo *perexigua sunt quæ fortunatissimis beatitudinis summam detrahunt.* Summa Arithmeticis, est universitas quædam, quæ ex pluribus minoribus addendo conficitur, aut ex quâ minorem subtrahendo, quædam restat: quamobrem *summa beatitudinis* hîc nihil est aliud, quàm beatitudinis fastigium *le comble du bonheur.*

27. *Quàm multos.*] Sextum exemplum est de ipso Boëtio, de cujus *fortunæ reliquiis si pars minima* pluribus aliis hominibus *contingeret*, hi felices, *sese cœlo proximos arbitrarentur:* cùm tamen ipse Boëtius sese putet infelicem.

28. *Beata sors.*] Beatus homo, cujus mens cogitando ita constans est, ut instar libræ æquatis ponderibus firmata nec erigatur prosperis, nec adversis deprimatur. Sed homo ille rarus est in terris: nam quis est ille tam felix, qui cùm

29. *Dederit impatientiæ manus.*] *Impatientiâ vinci se passus fuerit:* sic loquitur Tullius de amic. *atque*, inquit, *ad extremum dat manus, vinci se patitur:* nimirum cùm manibus præsertim homo sese tuerî soleat, ubi primùm intelligitur victas manus dedisse, hic intelligitur victus.

30. *Statum suum mutare non optet*] Instar hominis ægri, qui cujuslibet sitûs impatiens, partes se vertit in omnes.

31. *Quàm multis amaritudinibus,* &c.] Jam monuimus, mentem humanam veluti mediam inter Deum, humanumque corpus, quatenus est opus Dei & forma hujus corporis, & à Deo & à corpore humano commoveri: hinc autem putamus oriri amaritudinem & dulcedinem humanæ felicitatis; dulcedinem quidem à Deo commovente; amaritudinem verò à corpore: quare cùm homo quandiu perseverat, ab utrâque hâc causâ afficiatur: ideirco nihil homini dulce est nisi cum amaro conjunctum: quamobrem de quacumque corporis voluptate dici potest, quod Lucretius de amore dixit l. 4.

Eximiâ veste, & victu, convivia, ludi,
Pocula crebra, unguenta, corona, serta parantur:
Nequicquam: quoniam medio de fonte leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis floribus angat.

Quin ipsa etiam dulcedo in hôc amara, quòd invito ipso homine, qui illâ affici videtur, abeat irrevocabilis; *nec retineri possit* ad nutum, *quo minùs abeat:* ut hîc dicitur.

nec tibi nimium valida [12] tempestas incubuit, quando tenaces hærent ancoræ, quæ nec præsentis solamen, nec futuri spem temporis abesse patiantur. Et hæreant, inquam [a], precor; illis namque manentibus, utcumque res se habeant, [b] enatabimus. Sed [13] quantum decus
5. ornamentis nostris decesserit, vides. Et illa, [14] promovimus, inquit [c], aliquantum [d], [15] si te nondum totius tuæ sortis piget. Sed [16] delicias [e] tuas ferre non possum, qui abesse aliquid tuæ beatitudini tam luctuosus atque anxius conqueratis. Quis est enim tam [f] compositæ felicitatis, ut non aliquâ ex parte cum statûs sui qualitate [17 g] rixetur? [18 h] Anxia
10. enim res est humanorum conditio bonorum, & quæ vel numquam tota proveniat, vel numquam perpetua subsistat.

Interpretatio.

a ego Boëtius. b *evademus.* c Philosophia. d *aliquem fecimus progressum.* e *mollitiem tui animi.* f *perfecta.* g *disceptet.* h *acerba.*

Notæ.

12. *Tempestas.*] Allegoria ipsi Ciceroni usitatissima: ubi nominatâ *tempestate* intelligi debet fortunæ sævientis impetus, quòd utroque homines videantur obrui: nominatis *ancoris tenacibus*, familiares constantissimi, quòd utrisque *& præsentis solamen, & futuri spes temporis adesse possit.* Quamobrem sicut, manentibus ancoris, nautis remanet spes *enatandi*; sic, remanentibus prædictis familiaribus, Boëtius meliorem sperare potest fortunam.

13. *Quantum decus ornamentis nostris decesserit.*] Amissis videlicet opibus dignitatibusque nostris.

14. *Promovimus aliquantum.*] Aliquem in tui consolatione profectum fecimus, inquit Philosophia: *promovere* enim aliquando idem quod *proficere*: ut apud Terent. in Hecyr. *abibo hinc; præsens quando promoveo parum.*

15. *Si te nondum totius tuæ sortis piget.*] Si nondum te omnino infelicem putas: differunt *pudet* & *piget*; quod prius turpitudinem, posterius noxam rei videatur potiùs significare: unde Cicero pro dom. *me non solùm piget stultitiæ meæ, sed etiam pudet.*

16. *Delicias.*] Hoc est, *animi mollitiem.* Deliciæ enim ab eo videntur dictæ, quod animus his alliciatur, dicuntur enim ab *de* & *lacio, traho*: inde *lactat, illectat, delectat, oblectat, allicit, illicit, elicit*: Sic Lucret. l. 5.

Quæ lacere in fraudem possent vinctosque tenerent.

Unde fortè nostrum Gallicum *lacer, un lacet.* Hinc quòd animus qualibet perturbatione, sed amore præsertim & voluptate alliciatur, propterea quælibet perturbatio, sed amor præsertim & voluptas deliciæ vocantur: quo fit ut deliciæ modò in bonam, modò in malam partem accipiantur: sicut ergo mollities corporis in hôc versatur, quod illud facile possit in quemcumque locum versari; sic delicatus dicitur ille animus, qui contrariæ affectioni obnoxius undique potest facilè flecti: qualis Philosophiæ videtur Boëtius, ut pote qui *abesse aliquid suæ beatitudini tam luctuosus atque anxius conqueratur.*

17. *Rixetur.*] *Disceptet.* Rixa, lis est sive contentio inter duos plurés-ve homines, quorum alter repetit quod alter reddere renuit: quare nisi lux divina affulgeat, in omni hominum genere perpetuæ sunt rixæ: quòd homo & status ejus ceu quædam partes ita opponantur, ut ille homo quædam videatur à suo statu repetere, quæ status hic renuit reddere: nemo hîc ex omni parte beatus.

18. *Anxia res est humanorum conditio bonorum.*] Anxium dicitur illud, quod

19 [a] Huic census exuberat, sed est pudori degener sanguis. 20 [b] Hunc nobilitas notum facit, sed angustiâ rei familiaris inclusus, esse mallet ignotus. 21 Ille [c] utroque circunfluus, vitam cœlibem deflet. 22 Ille nuptiis felix, orbus liberis, alieno [d] censum nutrit heredi.

Interpretatio.

a *unus opibus abundat, sed eum pudet suæ ignobilitatis.* b *alter nobilis est, sed paupertate premitur.* c *tertius & dives & nobilis se conjuge carere dolet.* d *opes parat.*

Notæ.

solicitudine mœstâ premit: anxium enim dicitur ab *ango*: hoc à Græco ἄγχω *suffoco, constringo* primùm quidem fauces, deinde mentem: hinc *angustus* & *angustia*, cùm quis tantis difficultatibus premitur, ut quò se vertere debeat, ignoret. Atqui humanorum conditio bonorum solicitudine mœstâ animum premit: quòd enim humana hæc conditio aut nunquam absoluta fuerit, aut numquam perennis, semper locum relinquit aut appetendæ absentium bonorum adeptionis, aut timendæ præsentium jacturæ: unde animi anxietas: ut pluribus exemplis deinceps confirmabit Philosophia.

19. *Huic census exuberat.*] Primum exemplum est de divitibus, iis scilicet, quibus, quòd hi opibus abundent, *census* dicitur *exuberare. Census* enim à *censendo* dictus opes significat: unde Claudian. carm. 17. v. 231.

Addictoque hominum cumulent ærariа censu.

Exuberare autem *abundare* est, quasi extra ubera profluere. Sic Virgil. 1. Georg. v. 191.

At si luxuria foliorum exuberat umbra.

Et Georg. 2. v. 516.

Nec requies quin aut pomis exuberet annus,
Aut fœtu pecorum.

Atqui ejusmodi divites in hôc sibi videntur infelices, quòd quibus sanguine conjuncti sunt, hi nobiles non sunt: *sed est pudori degener sanguis.*

20. *Hunc nobilitas notum facit.*] Secundum exemplum est de nobilibus viris: hîc autem Philosophia videtur vim facere in verbo, dum dicit, *nobilitas notum facit, nobilis* enim à *notum*, sicut à *motum mobilis* dicitur, ut nobilis sit, quasi nominis claritate notus. Atqui & his nobilibus sua esse potest paupertas supplicium: *angustiâ rei familiaris inclusus, esse mallet* nobilis quidam *ignotus*: optimè autem paupertas vocatur *angustia rei familiaris*: Nam sicut dives suis palatiis, agris, vitibus, nummis, armentis, hominibusque subditis, quibus veluti circunfunditur, cò auctoritatis potestatisque videtur dilatatus, ut se facilè credat inexpugnabilem, juxta illud Proverb. 8. *substantia divitis urbs roboris ejus*; sic pauper suâ tabernâ, agello, viticulâ, & puerorum sarcinâ veluti obrutus coangustatur: hinc Horatius Carm. l. 3. od. 2. pauperiem vocat *angustam.*

Angustam, amici, pauperiem pati
Robustus acri militiâ puer
Condiscat.

21. *Ille utroque circunfluus.*] Tertium exemplum est de iis, qui pariter divites sunt & nobiles; sed qui in hôc se putant infelices, quòd vitam ducant conjugij expertem: *vitam cœlibem deflent*: vita enim conjugij expers, vocatur *cœlebs*: fortè quia cœlesti similis.

22. *Ille nuptiis felix.*] Quartum exemplum est de eo, qui uxore felix est: quod prædictis *nuptiis* optimè significatur: quamvis enim *nuptiæ* non sint sine utroque conjuge, meliùs tamen *nuptiæ* dicuntur de uxore quàm de marito: quòd cùm illa sponsa deduceretur ad maritum, faciem flameo nuberet sive velaret: hinc *nupta, connubium*, &c. Magna porrò felicitas mariti, cujus est optima uxor: donum cæleste est. Proverb. 19. *domus & divitiæ dantur à parentibus, à Domino autem proprie uxor prudens.* At

32 Liquet igitur quàm sit mortalium rerum misera beatitudo, quæ nec
apud æquanimos perpetua perdurat, nec anxios tota delectat. 33 Quid
igitur ô mortales extrà petitis intra [a] vos positam felicitatem? Error vos
inscitiaque confundit. Ostendam breviter tibi [b] summæ cardinem feli-
5. citatis. 34 Est ne aliquid tibi [c] te ipso pretiosius? 35 Nihil, inquies.
36 Igitur si [d] tui compos fueris, 37 possidebis 38 quod nec tu amittere
umquam velis,

INTERPRETATIO.

a *vestram mentem.* b ô Boëti. c *tuâ* | *mente.* d *tua mentis.*

NOTÆ.

32. *Liquet igitur*, &c.] Philosophia ex prædictis exemplis concludit, quod probandum susceperat à notâ 18. felicitatem hominum præsentem nec adeo absolutam esse, ut *non anxios tota delectet*, nec adeo perennem, ut *apud æquanimos perpetua perduret.* Jam ipsa Philosophia ad id, unde digressa fuerat, reversa ipsum Boëtij animum considerabit.

33. *Quid igitur*, &c.] IV. Philosophia commendat animum Boëtij, aitque primùm *Mortales* frustra *extra se petere*, ut in amicis, uxore, liberis, uno verbo in corpore, quam habent *intra se*, videlicet in mente, *positam felicitatem*: deinde addit eosdem mortales *errore inscitiaque confundi*: quod nimirum extra se quærant, quam intra se habent, felicitatem: ubi notandum errorem & inscitiam differre cùm in aliis, tum in hôc, quòd error omnis ab inscitiâ oriatur, ita ut possit esse inscitia sine errore, sed non error sine inscitiâ: postea promittit se ostensuram Boëtio summæ cardinem felicitatis; sive id in quo præcipuè versetur summa felicitas: quòd enim cardo sit, in quo janua vertitur, in usu est, ut id in quo negotium aliquod vertitur, vocetur cardo. Virg. 1. Æn. v. 676.

—— *Haud tanto cessabit cardine rerum.*

34. *Est-ne aliquid tibi teipso pretiosius?*] Quamquam Boëtius, ut quilibet alius homo, corpore constet & mente conjunctis, nihilominus relicto corpore Philosophia Boëtium ad unam mentis suæ considerationem revocat, quasi ad primum beatitudinis, quam quærit, fontem: idque vocat totum Boëtium: *tibi, teipso*: sicut Apostolus Roman. 7. *infelix homo*, inquit, *quis me liberabit de corpore mortis hujus? Est-ne igitur*, inquit Philosophia Boëtio, *aliquid tibi teipso pretiosius?*

35. *Nihil.*] Inquit Boëtius: quicquid enim divinitus factum naturali lumine novi, id aut mea mens est, aut corpus quod vulgo dicitur materia: sed mea mens vel ex ipso, est corpore sive materiâ pretiosior, quòd materiam hanc, à quâ ipsa cogitari nequit, cogitet ipsamque ad arbitrium huc illucque, sæpius cogitando, verset.

36. *Igitur si tui compos fueris.*] Si tuæ mentis tantam habueris & notionem & potestatem, ut illâ notione ductus hâc potestate numquam abutaris: *compos* enim & *impos* dicuntur à *potis*: unde dicimus *compotem* & *impotem*: sicut ratiocinatur Varro: *potis* autem dicitur vel à *pateo* quòd pateat illi quicquid velit, vel à Doricâ præpositione *πατὶ juxta*, quòd quæ juxta nos sunt, in nostrâ censentur potestate, ut placet Vossio; nam, inquit Servius ad Ecl. 9. Virg. *quomodo victores dicimus voti compotes, qui quod volunt faciunt; sic victos è contrario vocamus impotes, qui non possunt facere quod volunt.*

37. *Possidebis.*] In tua potestate erit.

38. *Quod nec tu amittere unquam velis.*] Crescente enim tuæ mentis adeoque tuæ originis notione, crescet & tuus in tuam mentem tuamque originem amor: cùm exteriora bona tantò minùs amentur, quantò magis cognoscuntur.

39 nec fortuna possit auferre. 40 Atque ut agnoscas in his fortuitis
rebus beatitudinem constare non posse, sic collige: 41 Si beatitudo
est summum naturæ bonum [a] ratione degentis, nec illud est summum
bonum, quod eripi ullo modo potest; quoniam præcellit id, quod
5. nequeat auferri: manifestum est, quod [b] ad beatitudinem percipien-
dam fortunæ instabilitas aspirare non possit. 42 [c] Ad hæc, [d] quem ca-
duca ista felicitas vehit, vel scit eam, vel nescit esse mutabilem. Si nes-
cit, quænam beata sors esse potest ignorantiæ cæcitate? Si scit, metuat
necesse est, ne amittat, quod amitti posse non dubitat: quare conti-
10. nuus timor non sinit esse felicem. An [e] vel si amiserit, negligendum
putat? sic quoque perexile bonum est, quod æquo animo feratur amis-
sum.

INTERPRETATIO.

a *mentis ratione præditæ.* b *fortunæ inconstans esse non possit beatitudo.* c *præterea.* d *qui hâc felicitate mortali afficitur, hic* e *etiamsi.*

NOTÆ.

39. *Nec fortuna possit auferre.*] Mens enim tua tuaque proinde cogitatio ita sunt tui juris, nihil ut in eas inconstans fortuna possit. Potest quidem fortuna quam jactat suam felicitatem tibi optandam proponere: sed persuadendo te fallere non potest nisi volentem: non priùs autem id volueris, quàm immemor tuæ mentis ejusque originis, specie caducorum bonorum veluti occæcatus fueris.

40. *Atque ut agnoscas*, &c.] Philosophia tandem, propositâ mente humanâ bonisque externis, quibusdam argumentis probat veram felicitatem in mente potiùs, quàm in cæteris bonis versari: quæ quidem argumenta ut percipiantur, notandum apud Philosophos Morales summum bonum duplicis esse generis: aliud quidem in genere Rei: aliud in genere Modi. Prius est res summè perfecta: unde nihil est aliud quàm Deus: quare Propheta rex Psal. 143. descriptione factâ potentûm, quorum *filij*, inquit, *sicut novellæ plantationes in juventute suâ; filiæ compositæ, circumornatæ sicut similitudo templi; promptuaria plenæ eructantia ex hoc in illud; oves fœtosæ abundantes in egressibus suis; boves crassæ; in quorum plateis non est ruina maceriæ, neque transitus neque clamor*; quos denique *beatos dixerunt*, addit: *beatus populus cujus dominus Deus ejus.* Posterius verò, quod aliter vocatur *felicitas* sive *beatitudo*, nobis videtur posse definiri cogitatio mentis Deo constanter adhærentis: quòd huic solùm cogitationi convenire possit, quicquid naturali lumine cognoscitur convenire felicitati: sicut fusiùs alibi probavimus. Hîc autem non agitur de priori, sed tantùm de posteriori summo bono, quippe quod dicitur *naturæ ratione degentis*, hoc est mentis humanæ modus.

41. *Si beatitudo*, &c.] Primum argumentum, quod poteit sic proponi. Quod bonum eripi potest, hoc est, invito eo cujus est, amitti, illud non est summum bonum; ne quidem in genere modi: quandoquidem in hôc ipso genere melius est illud quod eripi non potest. Atqui omne fortunæ bonum eripi potest: propterea enim fortuna instabilis est. Contrà verò bonum mentis cujusmodi est virtus, non potest eripi, hoc est, invito eo cujus est, amitti.

42. *Ad hæc.*] Secundum argumentum, quod potest sic institui. Quicumque, fortunâ dante, felix habetur, hic vel scit vel nescit, se invito, hanc fortunæ felicitatem esse mutabilem: sed quovis modo se habeat, revera felix non erit: si enim nescit, hanc fortunæ felicitatem sic esse mutabilem, hic versa-

43 Et quoniam tu idem es, cui persuasum atque insitum permultis demonstrationibus scio, menteis hominum nullo modo esse mortaleis: cumque clarum sit, fortuitam felicitatem corporis, morte finiri: dubitari nequit, si hæc[a] auferre beatitudinem potest, quin omne mortalium
5. genus in miseriam, mortis fine, labatur. Quod si multos scimus beatitudinis fructum non morte solùm, verùm etiam doloribus, suppliciisque quæsisse, quonam modo præsens vita facere beatos potest, quæ miseros transacta non efficit?

INTERPRETATIO.

a *mors.*

NOTÆ.

bitur in *ignorantiæ cæcitate*, quâ stante nulla *beata sors* esse potest. At si scit, hanc fortunæ felicitatem sic esse mutabilem, idem hanc felicitatem aut timebit amittendam, aut dolebit; aut saltem negliget amissam, sed ut timor, sic dolor non finit esse felicem, nec magni faciendum, *quod æquo animo feratur amissum.*

43. *Et quoniam*, &c. | Tertium argumentum quod sic disponi potest. Quæcumque felicitas morte finiri potest, hæc non nisi nomine tenus felicitas est: siquidem felicitas vera, non secus ac ipsa mens humana, cujus est, quamque ut *insitum* sic *multis demonstrationibus persuasum est esse immortalem*, immortalis esse debet. Atqui felicitas fortunæ, ut pote quæ corporis est, morte finiri potest: unde plures alterius *beatitudinis fructum, non morte solùm, verùm etiam doloribus, suppliciisque quæsierunt*; idque eò potiùs, quòd vita hæc temere credatur felicitas: si enim vita hæc felicitas vera fuerit, necesse est, ut mors, quæ est hujus felicis vitæ privatio, vera miseria habeatur.

METRUM IV.

CARMEN constans duplici genere versuum alternorum, quorum prior Anacreontius post primum pedem, qui potest esse vel ïambus, vel spondeus, vel etiam anapæstus, duos ïambos habet cum syllabâ superstite; posterior Pherecratius spondeum, dactylum, & spondeum: excipitur tamen versus octavus, cujus primus pes est anapæstus.

ARGUMENTUM.

PHILOSOPHIA, exemplo ædium, quæ perennes non sunt, si aut sublimiores, ventis percutiantur, aut depressiores, arenis immergantur, docet pari prudentiâ & summas & infimas conditiones homini esse fugiendas, ut quietus tutusque vivat.

QUISQUIS volet perennem
Cautus ponere sedem,

INTERPRETATIO.

Quicumque optat tutus locare domum perpetuam,

NOTÆ.

1. *Perennem sedem.* | *Domum per annos plures duraturam*: *sedes* enim apud Latinos auctores, præsertim poëtas, significat domum: *perenne* verò à pluribus annis, per quos durat, dicitur: hinc *perennare* idem quod *diu perseverare*: hinc Anna Perenna, cui veteres vota faciebant, ut annare perennareque commodè liceret, auctore Ovidio 3. Fast.

2. *Cautus.* | *Tutus*: nam *cautus* à *cavere*: *cavere* autem judicio Varronis à *cavo*; quòd *prisci illi*, inquit Pontanus, *qui Latium etiam ante Aborigines tenuere plerique in cavernis habitabant, quæ à cavando essent dictæ*; *iis autem & æstus cavebant & frigora, pleraque etiam alia incommoda, in illisque se & sua cautiùs tutabantur*: hinc *cavere*, *cautio*, *cautor* à Jurisconsultis dicuntur de iis, quibus divitiæ tutæ fiunt & securæ. Quoniam verò vir prudens, cogitationibus suis veluti prospiciens, se suaque tuetur, idcirco *cautus*, *catusque* vocari solet. Horat. de arte.

——— *An omnes*
Visuros peccata putem mea, tutus & extra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam.

Et li. 1. Carm. od. 10.

Mercuri facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, & decoræ
More palæstræ,